

НЕПРЯМІ ВИТРАТИ В ОБЛІКОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Необхідність підвищення ефективності використання засобів, спрямованих на обслуговування виробництва та управління, потребує подальшого розвитку і вдосконалення обліку і контролю цих витрат як з боку технічних, так й економічних служб підприємства.

Система калькулювання собівартості продукції передбачає використання способів непрямого віднесення частини витрат виробництва на собівартість окремих видів продукції. Такими витратами є загально виробничі: виробничі накладні витрати на організацію, обслуговування виробництва та управління, а також на утримання й експлуатацію машин і устаткування.

Проблеми обліку та розподілу непрямих витрат цікавлять багатьох вчених-економістів. Свого часу ці питання досліджували такі вітчизняні й зарубіжні науковці: Ф. П. Васін, А. І. Васильков, А. І. Міневський, В. О. Озеран, В. Ф. Палій, Ч. Т. Хорнгрен, М. Г. Чумаченко, К. Щиборщ та ін.

Вказані групи витрат є непрямими, тобто при випуску двох і більше видів продукції витрати за названими рахунками не можуть бути прямо віднесені на виріб і розподіляються між готовою продукцією та незавершеним виробництвом, а потім між виробами непрямим шляхом. Отже, достовірність калькуляції значною мірою залежить від використаного способу розподілу таких витрат.

Відповідно до вищевикладеного, пропонуємо докладніше проаналізувати питання обліку та розподілу загальновиробничих витрат.

Вибір методу та найбільш придатної бази розподілу непрямих витрат визначається не тільки прагненням правильніше визначити собівартість продукції з метою отримання надійної основи для ціноутворення, а й значною мірою бажанням виявити точні результати діяльності відповідних виробничих підрозділів підприємства. Багаточисельні фактори різної структури та величина цих витрат на різних під-

приємствах, відсутність функціонального зв'язку складових комплексних витрат з об'єктивними факторами виробництва тощо – не дають змоги рекомендувати постійні, придатні для всіх підприємств способи розподілу непрямих витрат.

Ми вважаємо, що за таких умов, вибираючи базу розподілу непрямих витрат, необхідно керуватися визначеними критеріями:

- причинно-наслідковою залежністю (розподіл витрат залежно від їх рівня); це легко встановити, якщо є прями виробничі витрати, при цьому визначення такої залежності даю змогу зіставляти об'єкт витрат з понесеними витратами;

- можливістю забезпечення покриття витрат (наприклад, розподіл непрямих витрат пропорційно до заробітної плати основних робітників);

- здобутими вигодами; витрати розподіляються відповідно до отриманих при їх понесенні вигод (наприклад, витрати на утримання обладнання реально розподіляти за його вартістю);

- рівністю; прикладом її вираження може бути однаковий обсяг витрачених матеріальних ресурсів, часу тощо.

Адекватність і точність розподілу непрямих витрат, а також віднесення їх на той чи інший калькуляційний об'єкт, має винятково важливе значення у процесі калькулювання собівартості продукції, а отже, і першочергове значення для управлінської політики всього підприємства. Таким чином, від раціональності розподілу цих витрат залежить точність визначення собівартості випуску за окремими технологічними лініями та видами продукції. Останнє також має важливе значення для політики підприємства в галузі ціноутворення та його структурної політики (формування номенклатури випуску і реалізації продукції).

Слід зазначити, що значна частина економістів пропонує розподіл непрямих витрат здійснювати методом розрахунку нормативної ставки і методом їх відшкодування. Застосування такої ставки дає змогу визначати собівартість продукції одразу після її виготовлення (не очікуючи кінця місяця, коли буде підраховано загальну суму фактичних непрямих витрат) та уникнути коливання собівартості одиниці продукції внаслідок зміни обсягів виробництва.

При цьому виокремлено причини, котрі відображають, чому попередній розрахунок непрямих витрат є кращим за визначення дійсних коефіцієнтів за результатами роботи. Серед них:

– для того, щоб не порушувати вимогу до управлінського обліку, інформація про фактичні непрямі витрати за період подається після закінчення звітного періоду, разом з цим вона необхідна в оперативному порядку для періодичної оцінки незавершеного виробництва і прибутку, для встановлення цін на продукцію;

– розрахунок щомісячних плаваючих ставок розподілу характеризується високою трудомісткістю;

– розбіжність у часі виготовлення продукції та виникнення непрямих витрат.

Ставка розподілу непрямих витрат може бути єдиною для всіх підрозділів підприємства або встановлюватися окремо для кожного виробничого підрозділу.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ**

**До 40-річчя
Тернопільського державного
економічного університету**

**Третя міжнародна
науково-практична
конференція молодих вчених**

**ЕКОНОМІЧНИЙ І СОЦІАЛЬНИЙ
РОЗВИТОК УКРАЇНИ В ХХІ СТОЛІТТІ:
НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ
ТА ТЕНДЕНЦІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

**Збірник тез
Частина 2**

**Тернопіль
Економічна думка
2006**

**ЕКОНОМІЧНИЙ І СОЦІАЛЬНИЙ
РОЗВИТОК УКРАЇНИ В ХХІ СТОЛІТТІ:
НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ
ТА ТЕНДЕНЦІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Третя міжнародна
науково-практична конференція
молодих вчених
(Тернопіль, 23–24 лютого 2006 року)

**Збірник тез
Частина 2**

Редакційна колегія:

*Адамик Б. П., к. е. н., доц.,
Бруханський Р. Ф., к. е. н.,
Буряк М. В., к. т. н.,
Галагуп Н. Д., к. е. н.,
Карапетян Е. Т., к. е. н., доц.,
Квасовський О. Р., к. е. н.,
Кончин В. І., к. е. н.,
Колінець Л. Б., к. е. н.,
Кравчук Н. Я., к. е. н.,
Лучка А. В., ст. викладач,
Мартинюк В. П., к. е. н., доц. (заст. голови),
Мельник В. В., к. е. н., доц.,
Монастирський Г. Л., к. е. н. (голова),
Романів Р. В., к. е. н.,
Шушпанов Д. Г., к. е. н., доц.,
Ярошук О. В., к. е. н.*

Відповідальний за випуск:

Монастирський Г. Л., к. е. н., голова Ради молодих вчених ТДМУ.

Збірник тез укладено за матеріалами III Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених «Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації», яка відбулася у Тернопільському державному економічному університеті 23–24 лютого 2006 р.

За зміст наукових праць та достовірність наведених фактологічних і статистичних матеріалів відповідальність несуть автори.

Андрій САВА Особливості побудови обліку витрат виробництва структурних підрозділів науково-дослідних установ.....	602
Роман САГАЙДАК Проблеми внутрішнього аудиту на підприємствах агропромислового комплексу і шляхи їх розв'язання.....	604
Олена СВІРІДОВА Проблема використання фінансових коефіцієнтів у фінансовому аналізі	607
Інна СЕМЧУК Організація обліку запасів на підприємствах торгівлі.....	610
Ірина СІКОРА Проблемні аспекти аудиту оборотних активів на виробничих підприємствах.....	612
Микола СКИРПАН Реформування системи бухгалтерського обліку на підприємствах агропромислового виробництва.....	614
Ганна СТОЛЯРЧУК Методика аналізу показників ефективності реалізації товарних запасів на підприємствах роздрібно́ї торгівлі.....	617
Олександр ТЕРЕЩЕНКО Удосконалення методики проведення аудиту	618
Зоряна ТИЧУК Проблеми обліку та управління виробничими запасами при переході на міжнародні стандарти	620
Олена ХАСАНОВА Базові аспекти аналізу грошових потоків	623
Ірина ЩИРБА Адаптація системи бухгалтерського обліку в Україні до міжнародних стандартів.....	625
Ірина ЯРОЩУК Консалтингова діяльність в Україні: проблемні питання становлення та розвитку.....	629
Олексій ЯРОЩУК Злиття та поглинання корпорацій в Україні: аналітичний аспект	631
Світлана ЯРОЩУК Функції контролінгу при вирішенні завдань інноваційно-інвестиційної діяльності.....	634
Світлана ЯЦИШИН Непрямі витрати в обліковому забезпеченні діяльності промислових підприємств	636